

HAKEMUKSEN TIEDOT

A. Haettava summa, €: 585 000 € (sama kuin peruspalvelujen negatiivinen valtionosuus vuonna 2024)

B. Mikäli kunta on saanut harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta vuonna 2023, niin sen

käyttökohde: Kattamaan osittain negatiivisen valtionosuuden aiheuttamaa alijäämää Kaavin kunnan tuloksessa.

C. Yksilöidyt talousvaikeudet, joihin haetaan harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta sekä perustelut, jotka osoittavat em. vaikeudet poikkeuksellisiksi tai tilapäisiksi. Lisäksi yksilöitynä talousvaikutusten ajankohta ja euromääräinen vaikutus kunnan talouteen.

1) Kaavin kunta oli organisoitu uudelleen 1.1.2023 lukien vastamaan kunnan uutta toimintaa. Loppuvuodesta 2022 oli käyty yhteistoimintaneuvottelut ja oli arvoitu parhaalla mahdollisella tavalla vuoden 2023 kustannuksia sekä tuloja. Kaavin kunnan tilinpäätös 2023 oli alijäämäinen lähes 700 000 €, vaikka Kaavin kunta oli varautunut sosiaali- ja terveystoimen siirtymiseen pois kunnan vastuulta ja toiminnasta. Tuloksessa oli huomioitu vuoden 2023 harkinnanvarainen valtionosuus, jonka suuruus oli 220 000 €. Ilman harkinnanvaroitusta valtionosuutta tulos olisi ollut alijäämäinen lähes miljoona euroa. Palo- ja pelastustoimen varallaolokorvauksia varten on tehty noin 373 000 €:n pakollinen varaus tilinpäätökseen 2023, joka näyttää toteutuvan ainakin osittain vuoden 2024 aikana.

2) Talousarvio vuodelle 2024 on laadittu alijäämäiseksi noin 0,7 milj. €. Alkuvuoden toteuman ja talouden ennusteen perusteilla tulos tulisi olemaan arvioidun suuruinen. Talouden tasapainotusta on jatkettu vuoden 2024 aikana.

3) Arviot vuoden 2025 valtionosuuksista ovat Kaavin kunnan osalta edelleen ”synkkää” luettavaa. Peruspalvelujen valtionosuus on negatiivinen noin 150 000 €, mutta on otettava huomioon, että pakollisia menoja tulee lisää työllisyyspalvelujen siirtyessä kuntien vastuulle 1.1.2025 lukien. Kaavin kunta on mukana Kuopion seudun työllisyysalueessa. Pienentynyt negatiivinen valtionosuus on samaa luokkaa kuin Kaavin kunnan maksuosuus Kuopion seudun työllisyysalueesta.

4) Kaavin kunta odottaa, että vuoden 2026 valtionosuus uudistus tulisi olemaan tasapuolinen kaikkien kuntien kesken eikä se perustuisi enää kunnilta siirtyneisiin sote kustannuksiin.

D. Mikäli kunta on hakenut harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta vuonna 2023, niin perustelut miksi kunta hakee korotusta peräkkäisinä vuosina.

Negatiivinen valtionosuus ei ole poistunut, vaikka hallitusohjelmaan on kirjattu että ”arvioidaan mahdollisuutta tehdä valtionosuusjärjestelmään määräaikainen korjaus niin, että minkään kunnan valtionosuuksien maksatus ei ole negatiivinen”.

Kaavin kunnan tilinpäätöksessä 2023 peruspalvelujen valtionosuus oli lähellä nollaa ja ottaen huomioon kotikuntakorvaukset oli valtionosuus negatiivinen n. 0,9 milj. €. Talousarviossa 2024 peruspalvelujen negatiivisen valtionosuuden suuruudeksi oli arvioitu olevan n. 0,55 milj. €, mutta tarkastuslaskennan jälkeen peruspalvelujen valtionosuudet tulevat olemaan negatiiviset lähes 0,6 milj. €. Ennakkolaskelmat vuodelle 2025 ovat peruspalvelujen osalta Kaavin kunnalle edelleen negatiivinen, vaikka työllisyyden hoidon kustannukset (TE24) katetaan valtionosuuksien kautta.

Peruspalvelujen negatiivinen valtionosuus vuonna 2024 on noin **10 prosenttia** koko Kaavin kunnan verotulokertymästä. Jos huomioidaan kotikuntakorvaukset ja negatiivinen peruspalvelujen

valtionosuus (1,4 milj. €) niin ne ovat yhteensä **20 prosenttia** koko Kaavin kunnan vuosibudjetista (n. 7,0 milj. €)

E. Kunnan omat toimenpiteet poikkeuksellisen tai tilapäisen taloudellisen tilan korjaamiseksi

(tulojen lisäykset ja menojen vähennykset, omaisuusjärjestelyt jne.)

1. Toteutetut toimenpiteet

Kaavin kunnassa on jo vuosia aiemmin ennakoitu valtionosuuksien väheneminen sekä hyvinvointialueen aloittamisen vaikutus ja tehty ennakkoluulottomia ja edistyksellisiä päätöksiä. 1.1.2023 lukien Kaavin kunnanorganisaatio uudistettiin vastamaan ns. uuden kunnan toimintaa. Peruspalvelujen valtionosuuksien edelleen merkittävä heikkeneminen aiheuttaa pääosin tilinpäätöksen ja talousarvioiden alijäämän.

Kaavin kunnan peruskoulun ylempien luokkien opetus on siirretty naapurikunnan (Tuusniemi) vastuulle. Kaavin palveluasuminen sekä siihen liittyvät kiinteistöt oli siirretty yksityisen toimijan (Attendo) tehtäväksi. Tällä järjestelyllä oli pyritty mahdollisimman kustannustehokkaaseen toimintaan ja hyvään hoivaan Kaavilla.

Kaavin kunnan työttömyysaste on ollut pitkään Pohjois-Savon korkein. Tämä aiheuttaa merkittävää kustannusta työmarkkinatuen kuntaosuuteen. Kunnassamme on ollut useita työllisyyden hoidon hankkeita, joilla on pyritty ohjamaan työttömiä ja työttömyysuhan alla olevia palveluiden piiriin sekä etsimään ns. piilotyöpaikkoja. Kaavin kunta on tehnyt alkuvuodesta 2024 yhteistyösopimuksen kolmannen sektorin toimijan ViaDia ry:n kanssa, jolla pyrimme vaikuttamaan työttömyyteen sekä ohjaamaan työttömiä (työ)toimintaan.

Tiivistä yhteistyötä on tehty naapurikuntien kanssa erilaisissa kehittämishankkeissa etenkin matkailun kehittämisen osalta. Kaavin kunta on mukana juuri perustetussa Pohjois-Savon Matkailu Oy:ssä. Yhteistyötä tehdään myös Pohjois-Savon keskuskaupungin Kuopion kanssa.

Elinkeinopalveluissa on tiivis yhteistyö eri organisaatioiden kanssa kuten Uusyrityskeskus (alkavat yritykset), Savon Yrittäjät (olemassa olevien yritysten kehittäminen), Kuopion seudun Kauppakamari (kansainvälistymishankkeet). Kaavin oma elinkeinoresurssi on rajallinen, joten tukeudumme luotettaviin yhteistyökumppaneihin myös elinkeinopalveluissa.

2. Tulossa olevat ja päätetyt toimenpiteet

Tuloveroprosentti korotettiin talousarviovuodelle 2024, joka on nyt 9,80 %. Tuloveroprosentti on jo kulvana vuonna yksi manner-Suomen kuntien korkein, mutta yhtenä talouden tasapainottamiskeinona tullaan puntaroimaan tuloveroprosentin korottamista tasan 10,00 prosenttiin. Tällä 0,2 % korotuksella arvioidaan saavan noin 100 000 € lisää verotuloja.

Osassa kuntia ollaan harkitsemassa, että tuloveroprosentti voisi olla jopa 0 %. Näitä kuntia ovat ne, joihin on toteutettu esimerkiksi tuulivoimapuistoja ja niiden kiinteistövero tuotot kattavat riittävän verotulon. Kaavin kunnan tuulivoima hankkeet ovat olleet ”vastatuulessa”, johtuen puolustusvoimien kielteisistä lausunnoista.

Talouden tasapainottamiseksi Kaavin kunta on jo tehnyt päätöksiä omaisuuden myynnistä. Kunnanhallitus päätöksellään 27.5.2024 § 83 päättänyt myydä metsämaa-alueita, joiden arvioidaan tasapainottavan kuluvan vuoden taloutta noin 200 000 €.

Kunnanhallitus on hyväksynyt talouden raamit vuodelle 2025. Talouden tasapainottamisohjelma kokonaisuudessaan tullaan käsittelemään syyskuun aikana.

F. Muut huomiot ja lisätiedot:

Hyvinvointialueiden käynnistyttyä vuoden 2023 alusta lukien Kaavin kunnan talouden kantokyky on ollut haasteellinen. Uudistuksen yhtenä lähtökohtana oli se, että kuntalaisten kokonaisveroaste ei saa kiristyä. Kaavin kunnassa kiinteistöveroprosentit ovat olleet jo useamman vuoden korkealla tasolla verrattuna valtakunnassa keskimäärin. Tuloveroprosenttia korotettiin vuodelle 2024 ja harkinnassa on edelleen tuloveron korottaminen. Voimassa olevan hallitusohjelman mukaan hallitus pyrkii kaventamaan kuntien nimellisten ja efektiivisen veroprosentin välistä eroa.

Euroopan Neuvoston Paikallisen itsehallinnon peruskirjan (66/191) artiklassa 9.2 Rahoitusperiaatteessa todetaan että ”Paikallisen hallinnon taloudellisten voimavarojen tulee olla riittävät suhteessa niihin vaatimuksiin, jotka niille on annettu perustuslaissa ja muissa laissa”.

Valtionosuuden negatiivisuus ei ole perustuslain vastainen niin kauan, kun kunnille jää taloudellista liikkumavaraa ja kunnat selviytyvät omilla tuloillaan palvelujen järjestämisestä. Tätä liikkumavaraa ei ole eikä kunnan tulorahoitus riitä tarvittavien (perus) palvelujen järjestämiseen.

Hallitusohjelman kirjauksen mukaan ennen laajemman (2026) uudistuksen valmistumista hallitus seuraa tarkoin kunkin kunnan mahdollisuuksia selviytyä kasvavasta palvelukysynnästä ja -kustannuksista erityisesti varhaiskasvatuksessa ja koulutuksessa, ja reagoi niihin. Lisäksi vahvistetaan kuntien ja kaupunkien investointikykyä.

Kaavin kunnan maksuvalmiutta on ylläpidetty tilapäisluotoin ja investoinnit on toteutettu pitkäaikaisin lainoituksin. Tarvittavia investointeja on jouduttu lykkäämään ja se aiheuttaa lisää korjausvelkaa perusinfraan kuten katujen peruskorjauksiin.

Kaavin kunnan 100 prosenttisesti omistama Kaavin Vuokratalot Oy on toteuttanut talouden tasapainottamistoimia jo usean vuoden ajan. Osa vuokrataloista on purettu. Vuoden 2024 aikana purettiin yksi heikkokuntoinen vuokratarivitalo kohde. Purkukustannuksiin on haettu ja saatu ARA:n avustusta. Tästä huolimatta vuokrataloyhtiön talous aiheuttaa huolta kuntakonsernissa. Vuokratalo yhtiön vuokrausaste on luokkaa 80 – 90 % voimakkaista toimenpiteistä huolimatta.

Paljon on esille nostettu koko Suomen pitäminen asuttuna. Etenkin viime aikoina on Itä-Suomen asuttuna pitämistä pidetty kokonaisturvallisuuden näkökulmasta erittäin tärkeänä. Voimassa olevilla valtionosuuspäätöksillä ei toteuteta tätä periaatetta.

Liitteet:

- tuloslaskelma 1 – 7 kk
- ennuste 1 - 7 kk
- talouden tasapainotusohjelma